
SZEMINÁRIUMI FELADATGYŰJTEMÉNY

Alkotmányjog 1.

2016/17. tanév

ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

Alkotmányjogi Tanszék

www.alkjog.elte.hu

ÚTMUTATÓ A JOGESETEK MEGOLDÁSÁHOZ

A. A jogesetmegoldás egyes általános kérdései

1. A jogesetmegoldás **többfázisú, összetett folyamat**, amelynek egyes lépései élesen nem határolhatók el egymástól, és amely során egyes részfeladatokat párhuzamosan hajtunk végre. A jogeset sikeres megoldása érdekében egyrészt az ügy leírása alapján **meg kell állapítanunk a tényállást**, másrészt **ki kell választanunk és értelmeznünk kell az alkalmazandó jogszabályt**. Ezután a jogszabályt a tényállásra alkalmazva tudjuk a jogesetben bemutatott helyzetet **jogilag értékelni, minősíteni**, továbbá **megállapítani a jogkövetkezményeket**. A B. pontban ezt a folyamatot elemezzük részletesebben úgy, hogy egyúttal végigkövetjük egy jogeset megoldásának lépéseit is.

2. Az alkotmányjogi jogesetek sajátossága, hogy nemcsak **egyedi élethelyzetek** jogi értékelését foglalhatják magukban (például országos népszavazásra bocsátható-e egy adott kérdés, felelősségre vonható-e a köztársasági elnök egy Büntető Törvénykönyvbe ütköző cselekményéért), hanem **jogszabályok és más jogi normák alkotmányosságáról** történő állásfoglalásra is irányulhatnak (például alkotmányos-e a népszavazási törvény egy adott rendelkezése, alkotmányos-e egy jogszabály visszamenőleges alkalmazhatóságának előírása, alkotmányos-e a Házsabály frakcióalakításra vonatkozó szabályozása). A jogesetmegoldás módszere a két esetben hasonló, de az utóbbi típusú feladat, a jogszabályok alkotmányosságáról való állásfoglalás rendszerint **absztraktabb jellegű jogi érvelést** követel meg, bár az alkotmányjogi problémákra jellemző, hogy az **elvontabb alkotmányos elveknek és értékeknek** számos egyedi ügyben is meghatározó szerep juthat.

Különösen az ilyen összetett, az elvek és értékek megfelelő alkalmazásán is múló jogesetekre igaz továbbá, hogy azoknak gyakran nem csupán egyetlen helyes megoldása lehet. Az alkotmánybíróági gyakorlatban a többségi indokolás mellett megjelenő párhuzamos indokolások és különvélemények, illetve a mindezekkel kapcsolatban megfogalmazódó jogirodalmi elemzések és kritikák is jól mutatják: egy-egy alkotmányjogi dilemma **sokszor eltérő, de érvekkel egyaránt jól alátámasztható módokon is megoldható**. Ezekben az esetekben a jogesetmegoldás során elsősorban nem az álláspont megválasztásának, hanem annak van jelentősége, hogy mennyire meggyőzően, következetesen érvelünk álláspontunk mellett.

3. A jogesetekben előírt feladatok eltérőek lehetnek abban a tekintetben, hogy csak a bemutatott helyzet érdemének alkotmányjogi értékelését várják el (például alkotmányossági szempontból értékelni kell egy jogszabályi rendelkezést), vagy azt is igénylik, hogy ezt az értékelést valamely közjogi intézmény (például az Alkotmánybíróság) szempontjából, illetve az adott szerv szerepébe helyezkedve végezzük el. Az utóbbi esetben **az ügy érdemének vizsgálatát és értékelését megelőzően állást kell foglalni a hatásköri, eljárási kérdésekben** is, például abban, hogy az Alkotmánybíróság hatásköre kiterjed-e az adott ügyre, teljesülnek-e eljárásának jogszabályi feltételei. Az ügy érdeme értékelésének végén pedig meg kell állapítani azt is, hogy az adott szerv **milyen döntést hozna, milyen jogkövetkezményt alkalmazna** a jogesetben leírt helyzetben. (Így például hogy az Alkotmánybíróság a jogesetben bemutatott törvényi rendelkezést alkotmányellenesnek minősítené és megsemmisítené.)

4. A jogeset megoldásának **írásba foglalása** esetén számos formai követelményre is ügyelni kell.

- a. A jogeset megoldását megfelelő **szerkezetben**, az egyes szerkezeti elemeket (tényállás ismertetése, alkalmazott jogszabályi rendelkezések ismertetése, értelmezése, jogi értékelés, illetve jogkövetkezmények megállapítása) világosan elhatárolva kell ismertetni. Ha a feladatban – amint arról a 3. pontban szó volt – nemcsak az ügy érdemének értékelését várják el, hanem a jogesetnek eljárási oldala is van, akkor ennek megfelelően a jogesetmegoldásban el kell különíteni egymástól az eljárási és a tartalmi kérdések vizsgálatát. (Ennek a szerkezeti egységnek a megtartását segítik a jogesetekhez kapcsolódó irányító kérdések.)
- b. Alapvető jelentőségű a jogilag szabatos, pontos **fogalmazás**, az alkalmazott jogszabályok és más jogi dokumentumok precíz és a szakmai szabályoknak megfelelő **hivatkozása**.
- c. Amennyiben a feladat arra irányul, hogy egy intézmény szerepébe helyezkedve imitáljuk is az adott szerv döntését (például szövegezzük meg az ügyben születő alkotmánybírósági határozatot), akkor követni kell **a szerv eljárására, határozatának formájára vonatkozó szabályokat** is. Ehhez érdemes tanulmányozni egyrészt az erre vonatkozó szabályozást (például az alkotmánybírósági törvényt), másrészt az intézmény egyes döntéseit (hasonló ügyekben született alkotmánybírósági határozatokat).

B. Az alkotmányjogi jogesetmegoldás folyamata példákon keresztül

5. A jogeset első tanulmányozása során az a feladatunk, hogy azonosítsuk az ügyben felmerülő alkotmányjogi problémát és a kérdést. Az azonosított jogi probléma alapján **ki kell választanunk az alkalmazandó jogszabály(oka)t**. Ez az előfeltétele annak, hogy a jogeset leírása alapján majd meg tudjuk határozni a tényállást. A sikeres jogesetmegoldáshoz tehát **eleve ismeretekkel kell rendelkezünk a szóba jöhető jogszabályokról**, illetve az alkalmazandó szabályozás tartalmáról, hogy az esetleírás alapján felismerjük, milyen előírások alapján tudjuk majd megoldani a feladatot. Ezt követően ellenőrizhetjük a jogszabályszövegben a rendelkezések részleteit, és így azt, hogy valóban megfelelő jogszabályt választottunk-e az eset majdani megoldásához.

A gyakorlatokon, illetve a vizsgákon zajló jogesetmegoldás során természetesen könnyebb az alkalmazandó szabályozás kiválasztása, hiszen az előadás- és szemináriumi tematika, illetve a vizsgán számon kért jogszabályok köre eleve behatárolja, milyen szabályok jöhetnek szóba. Ugyanakkor a fentiekből az is következik, hogy a jogszabályok szövegének pusztá birtoklása nem elegendő a sikeres jogesetmegoldáshoz. Azokat akkor is előre tanulmányozni kell és fel kell dolgozni őket, ha egyébként a szabályozás pontos szövegének, a részleteknek az ellenőrzésére van lehetőségünk a jogesetmegoldás folyamán.

Az alábbi keretes szövegekben a jogesetmegoldás egyes lépéseit egy konkrét példán követhetjük végig.

Példa:

A férfi és a női munkaerőnek egyenlő mértékű munka esetén járó egyenlő díjazásáról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1951. évi 34. ülészakán elfogadott 100. számú Egyezmény kihirdetéséről szóló 2000. évi LVII. törvény 3. §-a szerint e törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1957. június 8-tól kell alkalmazni. Értékelje e törvényi rendelkezést az időbeli hatály szempontjából!

A jogeset első tanulmányozásakor azonosítanunk kell az alkotmányjogi problémát: a kérdés egy jogszabály hatálybaléptetésével kapcsolatos. Erre a problémára a jogalkotással összefüggő alkotmányi és törvényi szabályok vonatkoznak, az ügyben tehát nagy valószínűséggel maga az Alaptörvény, illetve a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény lesznek az alkalmazandó jogszabályok. Emellett a jogszabályok hatálybaléptetésének időpontjával, köztük a visszaható hatályú szabályozásra vonatkozó alkotmányos követelményekkel több alkotmánybírói határozat is foglalkozik, amelyek értelmezik a vonatkozó alkotmányos rendelkezéseket – ezek ugyancsak lényegesek lehetnek a jogeset megoldása során.

A jogesetben megfogalmazott feladat ugyanakkor másképpen is szólhatna: a törvényi rendelkezés általános jellegű értékelése helyett kérhetné, hogy ezt az értékelést az Alkotmánybíróság szempontjából végezzük el. Tegyük fel, hogy a jogeset utolsó mondata helyett a következők olvashatók: *Az alapvető jogok biztosa a jogállamiság elvére hivatkozva megtámadja a törvényi rendelkezést az Alkotmánybíróság előtt. Hogyan dönt az ügyben az Alkotmánybíróság?*

Míg az első esetben csupán a jogesetben leírt helyzet általános alkotmányjogi értékelése a feladat, addig a második esetben ezt az értékelést az Alkotmánybíróság szerepében kell elvégezni. (Vö. 3. pont.) Ennek megfelelően, míg az első esetben a jogalkotásra, azon belül is a hatálybalépésre vonatkozó alaptörvényi és törvényi szabályok alkalmazására lesz szükség, addig a második esetben az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó szabályokat, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény előírásait, illetve a hatásköri szabályokat értelmező alkotmánybírói gyakorlatot is alkalmazni kell majd. Méghozzá a jogesetmegoldás során először az utóbbi szabályokat kell használnunk: azt kell eldöntenünk, hogy hatásköri szempontból az Alkotmánybíróság eljárhatott-e az ügyben.

6. Az ügyben alkalmazandó szabályozás azonosítását követően tudjuk **megállapítani a tényállást**. A jogeset jelleg természetesen kizárja a bizonyítási kérdéseket: abból kell kiindulnunk, hogy a leírásban olvasható tények bizonyítottak. (Ennek megfelelően a jogesetmegoldás során sem lehet azzal érvelni, hogy valamely, a leírásban szereplő tény nem volt valós.) Továbbá bár az ügyleírás során már szükségszerűen szelektáltan kerülnek ismertetésre az esettel kapcsolatos körülmények, a jogeset sokszor még így is több információt tartalmazhat, mint ami a jogi probléma tényleges megoldásához szükséges. A tényállás megállapítása során az a feladatunk, hogy a jogeset leírásából kiválasszuk az **alkotmányjogilag** fontos, jogilag **releváns tényeket**. Ezek az alkotmányjogi szempontból értékelhető és figyelembe veendő körülmények azok az információk, amelyek a kiválasztott jogszabály alkalmazása szempontjából jelentőséggel bírnak. Ezeket azonosítva határozhatjuk meg az elbírálendő történeti tényállást. A jogeset **írásbeli megoldása során először ezt kell rögzítenünk**.

Példa:

Az alkalmazandó jogszabályokat és az irányadó alkotmánybírói gyakorlatot felidézve az esetleírást a következők szerint fogalmazhatjuk át úgy, hogy az alkotmányjogilag releváns elemei kerüljenek kiemelésre: *A jogesetben megjelölt törvény ugyan 8 napos felkészülési idővel lépett hatályba, rendelkezéseit azonban a 2000-ben történt kihirdetését több évtizeddel*

megelőzően, 1957-től alkalmazni rendelte. A törvény tárgyából következően a rendelkezések a címzettek egy részére kötelezettségeket állapítanak meg, valószínűleg a munkaadók számára a nők magasabb díjazását írják elő.

Érdemes észrevennünk, hogy ebben a jogesetben nem egy konkrét élethelyzetről, nem egy egyedi aktusról kell állást foglalnunk, hanem egy jogszabály (egy nemzetközi szerződést kihirdető törvény) alkotmányosságát kell megítélni (vö. 2. pont).

Amennyiben a jogeset második variációját oldjuk meg, az alkotmánybírószáki eljárással is foglalkoznunk kell, és a tényállást ki kell egészítenünk az erre vonatkozó tények rögzítésével: Az alapvető jogok biztosának indítványa nyomán a nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatályba léptető rendelkezése az Alkotmánybíróság elé kerül.

7. A tényállás megállapítását követően **az alkalmazandó jogszabályt részletesen tanulmányozzuk**, és a konkrét tényállásra vonatkoztatva **értelmezzük** a releváns jogszabályi rendelkezéseket. Az értelmezésben – ha a jogeset megoldása megkívánja – kiemelkedő szerepet kaphat a jogszabály alkalmazásával kapcsolatos joggyakorlat, amit tehát szükség esetén szintén fel kell dolgoznunk. Így különösen a hasonló ügyekben született alkotmánybírószáki határozatokat, egyedi ügyekben a rendes bírósági gyakorlatot, vagy például az ombudsmani jogértelmezést. Különösen komplexebb, elméleti problémákat is felvető jogesetek tekintetében merülhet fel a jogszabály értelmezésével kapcsolatos jogirodalmi álláspontok hasznosítása is.

Ennek megfelelően az írásbeli jogesetmegoldás során **a tényállás ismertetését követően rögzítjük** a releváns jogszabályi rendelkezések tartalmát, azoknak a jogesetmegoldás szempontjából irányadó értelmezését. Természetesen nem szükséges hosszabb jogszabályhelyek szó szerinti idézése, lemásolása, és külön hangsúlyozni kell, hogy a jogszabályidézés nem pótolja annak értelmezését. Ki kell választanunk a releváns paragrafusokat, azoknak is az irányadó bekezdéseit. Ha elegendő, ezeket bemutathatjuk összefoglalóan is; az egyes rendelkezésekhez kapcsolhatjuk hozzá azok releváns gyakorlatának bemutatását is.

8. Bár a jogesetek írásos megoldásának struktúrájában a tényállás megállapítását szerkezetileg attól világosan elválasztva követi az alkalmazandó szabályozás rögzítése, a gondolkodási folyamatban nem húzhatunk ilyen éles határokat. A jogeset áttekintése alapján választjuk ki az alkalmazandó jogszabályt, az alkalmazandó jogszabály fényében azonosítjuk a tényállási elemeket. A tényállás alapos feldolgozása után ismét mérlegeljük, hogy megfelelően választottuk-e ki az alkalmazandó jogszabályokat, majd a tényállás alapján a jogesetmegoldáshoz szükséges elemeit részleteiben is elemezzük, értelmezzük. Ennek az eredménye pedig akár arra is vezethet, hogy a tényállást újabb elemekkel kell kiegészíteni stb. A tényállás meghatározása és az alkalmazandó jogszabály azonosítása és értelmezése tehát **egymással párhuzamosan zajló, egymásra kölcsönösen hatást gyakorló** lépései a jogeset megoldásának.

9. Ügyelni kell arra, hogy az alkalmazandó jogszabályok szövegét és a hozzájuk kapcsolódó joggyakorlatot csak **megbízható forrásból** szerezzük be. A jogeset sikeres megoldásához nélkülözhetetlen az is, hogy meggyőződjünk arról: a jogszabály **hatályos szövegét** szereztük be, nem valamely korábbi, esetleg későbbi időállapotát. Komplexebb jogesetek megoldása esetén szükség lehet már nem hatályos jogszabályi rendelkezések alkalmazására is, akkor értelemszerűen ennek megfelelően kell ügyelni a megfelelő időállapotú jogszabályszöveg beszerzésére.

10. A jogeset megoldása során **az alkalmazott jogszabályi rendelkezések forrását pontosan meg kell hivatkozni**. Ebből ki kell derülnie annak, hogy pontosan honnan, mely jogi dokumentumból, annak pontosan melyik részéből származik az az előírás, amire hivatkozunk. Így például nem elegendő csak utalnunk egy törvény létezésére (például „a népszavazási törvény szerint”), hanem meg kell jelölnünk annak számát és azon belül a megfelelő paragrafusszámot stb. is (például „ a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény 31. § (2) bekezdése szerint”). Többszöri hivatkozás esetén bevezethetjük és alkalmazhatjuk a jogszabály rövidítését [például: „a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.)”].

A jogszabályokat és más jogi dokumentumokat a jogesetmegoldás során a **hivatkozási szabályoknak** megfelelően, precízen és következetesen kell jelölni. Mind ebben, mind a 9. pontban írtakban fontos alapot és segítséget jelentenek azok az ismeretek és készségek, amelyeket a hallgatók az első szemeszterben a **Bevezetés a jogi adatbázisok kezelésébe** című kurzuson sajátítottak el. Ezekre az alkotmányjogi jogesetmegoldó munka során támaszkodni fogunk.

11. A jogszabály kiválasztása során különös figyelmet kell fordítani az alkalmazni kívánt **jogszabály hatályának az ellenőrzésére**, ennek alapján állíthatjuk ugyanis biztosan azt, hogy az ügyben relevánsnak látszó jogszabályi rendelkezés valóban hatályos az adott életviszony tekintetében, így alkalmazható az adott probléma megoldására. Az időbeli hatály jelentőségéről korábban már szóltunk (lásd 9. pont), de emellett jelentős szerepe lehet a jogszabály területi, személyi, tárgyi, szervi stb. hatályának is.

12. A jogesetmegoldás mint jogi problémamegoldás lényegi magvát a kiválasztott jogszabályi rendelkezéseknek a konkrét tényállásra vonatkoztatott értelmezése, a jogszabály egyedi esetre vonatkoztatott jelentésének a feltárása jelenti. A **jogszabály-értelmezés** alapjait a hallgatók a *Jogi alaptan* című tárgyból elsajátították, ezeket az ismereteket, különösen a jogértelmezési módszereket az alkotmányjogi jogesetmegoldás során is hasznosítani kell.

Tekintettel kell lennünk emellett az **alkotmányértelmezés, illetve az alkotmányjogi szabályok értelmezésének sajátosságaira**. Az alkotmányjogi, és különösen az alkotmányi szabályok az egyébként megszokottnál sokszor sokkal magasabb absztrakciós szinten kerülnek megfogalmazásra, szövegezésük a megszokottnál sokszor több részkérdést hagy nyitva. Az ilyen elvontságú, illetve töredezettségű rendelkezések értelmezése során kiemelt szerepet kapnak az **alkotmányos elvek és értékek**, amelyek nem feltétlenül nyernek jogszabályi megfogalmazást. A jogtudományi irodalom mellett ezek elsősorban az alkotmánybírói gyakorlatból ismerhetők meg.

Az alkotmányos elvek és értékek jogértelmezésben játszott szerepét jól szemléltetik az alkotmánybírói gyakorlatból vett alábbi **példák**.

A jogalkotással kapcsolatban a *jogállamiság-jogbiztonság elvéből* levezetett *normavilágosság elve* játszik szerepet az úgynevezett „salátatörvények” alkotmányosságának a megítélésében: „(...) az úgynevezett ‘salátatörvények’ gyakorlata esetenként alkotmányossági aggályokat vet fel. ‘A jogalkotással szemben alkotmányos követelmény, hogy a jogszabályok szerkesztése és módosítása (hatályon kívül helyezése, kiegészítése stb.) ésszerű és áttekinthető legyen. Jogállamiság értékét súlyosan veszélyeztetheti az olyan törvényszerkesztési gyakorlat, mely logikai kötelék nélkül kapcsolja össze számos törvény megváltoztatását, mivel a követhetetlen és áttekinthetetlen változtatások alááshatják a jogbiztonság értékét, a jogrendszer világosságát és áttekinthetőségét. (...) A jogbiztonságot elsősorban az olyan salátatörvények veszélyeztetik,

melyek tartalmi összefüggés nélkül úgy rendelkeznek különböző törvényekről, hogy a képviselők, valamint a jogkereső közönség számára a változások nehezen követhetővé válnak' (...)" [155/2008. (XII. 17.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróságnak az országgyűlési választásokon érvényesülő választási küszöböt alkotmányosnak minősítő határozatában érvként szerepelt *a parlamentáris kormányzati rendszer működőképessége*, az Országgyűlés működőképessége és a Kormány stabilitása: „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az eljárás alá vont rendelkezés az Alkotmányba foglalt parlamentáris berendezkedés működőképességét szolgálja. Ha ugyanis a választási rendszer a legkisebb, a legcsekélyebb társadalmi támogatást elért pártokat is mandátumhoz juttatná, akkor ez veszélyeztetné mind a Parlament döntéshozatali képességét, mind pedig a kormányzás stabilitását.” [3/1991. (II. 7.) AB határozat]

A példaként megoldásra kerülő jogesetben a következőképpen végezhető el a releváns jogszabályi rendelkezések értelmezése:

Példa:

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kimondja, hogy Magyarország független, demokratikus jogállam. A jogállamiság elve alapján az Alkotmánybíróság a jogalkotással szemben támasztott alkotmányos követelményként számos határozatában következetesen érvényesítette a kihirdetés napját megelőző, visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát. E tilalom korlátozott annyiban, hogy csak a jogalanyok helyzetét terhesebbé tevő jogalkotásra vonatkozik. [Lásd például 28/1992. (II. 30.) AB határozat.] „Következetes az alkotmánybírósági gyakorlat a tekintetben, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőleges léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőleges történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell.” [57/1994. (XI. 17.) AB határozat] A visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütköző jogszabály sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezetett jogbiztonság elvét, és ezért alkotmányellenes.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (2) bekezdése az alkotmánybírósági gyakorlattal összhangban rögzíti a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát. Eszerint jogszabály a hatálybalépését – amely a Jat. 7. § (1) bekezdése értelmében a kihirdetést követő valamely nap – megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

Ha az ügyben az Alkotmánybíróság szerepét is vizsgáljuk, először, vagyis még a fenti fejtegetéseket megelőzően arról kell állást foglalnunk, hogy a hatásköri szabályok alapján a testület érdemben eljárhat-e az ügyben. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének e) pontja értelmében a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatát csak meghatározott személyek (vagy szervek) kérhetik az Alkotmánybíróságtól, mivel azonban az alapvető jogok biztosa a felsorolásban szerepel, jogosult arra, hogy egy kihirdetett jogszabály alkotmányosságának utólagos vizsgálatát indítványozza. Az *Alkotmánybíróság utólagos normakontroll hatásköre korlátozás nélkül minden jogszabálytípusra kiterjed, így a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabályokra is* [4/1997. (I. 22.) AB határozat]. Csak ezek rögzítését követően térhetünk rá a jogesetben felvetett probléma érdemére, ahogyan azt fentebb megtettük.

13. A jogesetmegoldás végül azzal zárul, hogy az alkalmazandó jogi szabályozást a megállapított tényállásra vetítjük – ez a **tényállás jogi minősítése** –, továbbá ha a feladat szerint ez szükséges, a jogi minősítésen alapulva **megállapítjuk a jogkövetkezményeket**.

Példa:

A törvény ugyan a kihirdetését követően, felkészülési idő biztosításával lépett hatályba, de a címzettek egy része számára többletkötelezettséget állapított meg már az ezt megelőző időszakra is. Ez a visszamenőleges alkalmazás a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik. A törvény tehát sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvét, valamint nem felel meg a Jat. 2. § (2) bekezdésében előírtaknak sem.

A jogeset – alkotmánybírószági döntésre is rákérdező – második változatának teljes körű megoldásához ki kell mondanunk a következőket is: *Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján az indítványt elbírálja, és megállapítja, hogy a nemzetközi szerződést kihirdető törvény visszamenőleges alkalmazásáról szóló rendelkezés alkotmányellenes és megsemmisíti azt.*

Amint arra már korábban is utaltunk, egy jogeset megoldása akár azt is igényelheti tőlünk, hogy egy szerv szerepébe helyezkedve ítéljük meg az esetet, például hozzunk meg az ügyben egy alkotmánybírószági határozatot (lásd 3. pont). Ebben az esetben a megoldás írásbeli rögzítése során követnünk kell a szerv döntéseinek, adott esetben egy alkotmánybírószági határozatnak a formáját, szerkezetét (vö. 4. c) pont), így például előbb kell kimondanunk azt, hogy a törvény alkotmányellenes és azt az Alkotmánybíróság megsemmisíti (rendelkező rész), és ezt követően kell a döntést megindokolnunk (indokolás).

JOGFORRÁSOK

I. TESZTKÉRDÉSEK

Kijelölt, a vizsga I. részében számon kérhető tananyag

- az **előadáson** elhangzottak (iránymutatásul lásd a honlapon közzétett előadásvázlatot)
- Magyarország **Alaptörvényének** B) cikk; C) cikk; E) cikk (3) bekezdés; Q) cikk (3) bekezdés; R) cikk; S) cikk; T) cikk; 1. cikk (2) bekezdés a), b) és d) pont; 9. cikk (4) bekezdés a) pont; 15. cikk (3)-(4) bekezdés; 16. cikk (2) bekezdés;; 18. cikk (3) bekezdés; 23. cikk (4) bekezdés; 25. cikk (3) bekezdés; 31. cikk (2) bekezdés; 32. cikk (1) bekezdés a) pont, (2)-(3) bekezdés; 41. cikk (5) bekezdés.
- a **jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény** 2. §, 4. §, 5. § (1), (2)-(4) bekezdés, 7. § (1)-(3) bekezdés, 8. § (1) bekezdés, 9. §, 10. § (1) bekezdés, 12. § (1)-(2) bekezdés, 13. § (1) bekezdés, 14. §, 23. § (1)-(2) és (4) bekezdés, 24. § (1) és (3) bekezdés, 25. § (1) bekezdés, 26. § (1), (3)-(4) bekezdés
- **alkotmánybírósági határozatok:** 60/1992. (XI. 17.) AB határozat (pseudeonorma); 29/2001. (VI. 29.) AB határozat (visszaható hatályú jogalkotás), 28/1992. (IV. 30.) AB határozat (kellő felkészülési idő)

I.1. Jelölje "E" betűvel az egyedi és "N" betűvel normatív aktusokat!

A Fővárosi Közgyűlés parkolási díjakról szóló rendelete___; az Országgyűlés határozata a Hárszabály módosításáról___; az Országgyűlés határozata a köztársasági elnök megválasztásáról___; a Kúria polgári jogegységi határozata a végrendeleti tanú aláírásának alaki érvényességi kritériumairól___; az Alkotmánybíróság határozata az adózás rendjéről szóló törvény egyes rendelkezéseinek megsemmisítéséről___; a köztársasági elnök határozata egyes diplomáciai kapcsolatok felvételéről___; a Főváros Környéki Törvényszék polgári perben hozott határozata___; a szakképzési hozzájárulásról szóló törvény___; a nemzetgazdasági miniszter utasítása a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Szervezeti és Működési Szabályzatáról___; a Nemzeti Adó- és Vámhivatal mulasztási bírságot kiszabó határozata___.

I.2. Jogforrástani szempontból kategorizálja az alábbi normatív aktusokat!

A - jogszabály

B - közjogi szervezetszabályozó eszköz

C - létező és kötelező normatív aktus, de nem jogszabály és nem közjogi szervezetszabályozó eszköz

D – pseudeonorma

az állatvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 334/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet ___; a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény ___; az ügyészség Biztonsági Szabályzatáról szóló 2/2013. (I. 31.) LÜ utasítás ___; a társasági adóról szóló 811/1997. (XII. 31.) PM tájékoztató___; az oktatási államtitkár elvi iránymutatása a tankönyvrendelés során követendő szempontokról___; az Alkotmánybíróság döntéseinek megjelöléséről és közzétételéről szóló 1002/2012. (III. 7.) AB Tü. határozat___; a rádióberendezésekről szóló 2/2017. (I. 17.) NMHH rendelet___; az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat___; az Alkotmánybíróság 179/2011. (XII. 29.) AB határozata Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata rendeletének alkotmányellenességéről___; a végrendelet tanújának aláírásáról szóló 3/2012. polgári jogegységi határozat___.

I.3. A jogforrási hierarchia szerint – számozással – állítsa sorrendbe az alábbi jogforrásokat! Az egy szintre tehető jogszabályokat azonos sorszámmal jelölje!

__ Alaptörvény, __ sarkalatos törvény, __ Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete,
__ önkormányzati rendelet, __ miniszteri rendelet, __ önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete,
__ kormányrendelet, __ miniszterelnöki rendelet, __ törvény

I. 4. Jogforrástani szempontból határolja el az alábbi két miniszteri utasítást!

- a) Az az utasítás, amely szerint a miniszter minden hét keddjén reggel 8 órakor miniszteri értekezletet tart, amelyen a minisztérium minden vezetőjének meg kell jelennie.
- b) Az az utasítás, amelynek értelmében az egyik főosztályvezetőnek az árvízi védekezés miatt a 2014. április 8-i értekezleten nem kell részt vennie.

I.5. Az Országgyűlés elfogadta az állampolgárságra vonatkozó új törvényt. Alkothat-e törvényt az Országgyűlés az állampolgársági vizsga lebonyolításának rendjéről? Ha igen, akkor milyen többséggel?

I.6. A Kormány szabályozni akarja a nyilvános zenés-táncos rendezvények biztonságával kapcsolatos követelményeket. Megteheti-e ezt kormányrendeletben? Megteheti-e akkor, ha a zenés-táncos rendezvények megtartásának szabályairól az Országgyűlés törvényt alkotott?

I.7. Egy nagyközség önkormányzatának képviselő-testülete szabályozni akarja az éves rendszerességgel megtartott falunapok infrastrukturális feltételeinek biztosítását. Lehet-e közjogi akadálya az önkormányzati rendelet megalkotásának?

I.8. Alkotmányosan megengedett-e a köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló kormányrendeletben felhatalmazni az oktatási minisztert az iskolai diákönkormányzatok működésének szabályozására?

I.9. A belügyminiszter felhatalmazás nélkül alkot rendeletet a Rendőrség szolgálati gépjárműveinek használatáról. A kormányváltást követően a rendészetért felelős új miniszter, anélkül, hogy arra felhatalmazást kapott volna, hatályon kívül helyezi ezt a rendeletet. Jogszerűen járt-e el a rendészetért felelős miniszter?

I.10. Értékelje, hogy az alábbi jogalkotási felhatalmazás megfelel-e az alkotmányossági és a törvényi követelményeknek!

“E törvény végrehajtásáról az érintett miniszterek gondoskodnak.”

“Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a miniszter útján gondoskodjék a cukrászati követelmények szabályozásáról.”

I.11. Melyik a kakukktörvény és miért? Húzza alá, és indokolja választát!

- a) sarkalatos törvény, normatív határozat, törvény, rendelet

Indokolás:

- b) önkormányzati rendelet, kormányrendelet, miniszteri rendelet, az MNB elnökének a rendelete

Indokolás:

I.12. Csoportosítsa az alábbi jogforrásokat a megadott kategóriák szerint!

1. az Alkotmánybíróságról szóló törvény módosításáról szóló törvény
2. a miniszterelnök helyettesítéséről szóló rendelete
3. a kisvárdai önkormányzat képviselő-testületének rendelete
4. a földművelésügyi miniszter utasítása a minisztériumi öltözködési szabályzatról
5. az oktatási miniszter rendelete a felsőoktatási tanulmányi versenyekről
6. az Országgyűlés rendelete az Országgyűlési Könyvtár működéséről

eredeti jogkörben kiadható jogszabály:	
felhatalmazás alapján kiadható jogszabály:	
eredeti és felhatalmazás alapján egyaránt kiadható jogszabály:	
egyik sem:	

I.13. Sorolja be az alábbi állításokat a következő kategóriák (A, B, C, D vagy E) valamelyikébe!

- A: az állítás és az indokolás is igaz, és van köztük ok-okozati összefüggés;**
B: az állítás és az indokolás is igaz, de nincs köztük ok-okozati összefüggés;
C: az állítás igaz, az indokolás hamis;
D: az állítás hamis, az indokolás igaz;
E: mindkettő hamis.

A minősített többséggel elfogadott törvényi szabállyal ellentétes tartalmú új törvényi rendelkezés elfogadása csak minősített többséggel történhet, mert a minősített többséggel elfogadott törvény nem módosíthat egyszerű többséggel elfogadott törvényt. ____

A sarkalatos törvények a jogforrási hierarchiában megelőzik a többi törvényt, mert az Alaptörvény határozza meg a sarkalatos törvényben szabályozni rendelt tárgyköröket. ____

A helyi önkormányzatnak kizárólag származékos jogalkotási hatásköre van, mert a helyi önkormányzatok jogalkotási hatásköre nem vezethető vissza alaptörvényi rendelkezésre. ____

A jogalkotási törvény tiltja a szubdelegáció alkalmazását, ezért a Kormány törvényben kapott felhatalmazás jogosultjaként a jogi szabályozásra nem adhat felhatalmazást a Kormány tagjának. ____

A helyi önkormányzat csak törvény keretei között alkothat rendeletet, mert közjogi szervezetszabályozó eszköz nem lehet ellentétes jogszabállyal. ____

II. JOGESETEK

II.1. Az Országgyűlés a jogalkotásról szóló törvény olyan módosítását fogadja el, amely a jogszabályok felsorolását kiegészíti a Központi Statisztikai Hivatal elnökének a rendeletével, valamint megállapítja az e rendelet megalkotására vonatkozó szabályokat.

Értékelje alkotmányossági szempontból a törvénymódosítást!

II.2. 2026 őszen számos iskolaigazgató szembesül azzal, hogy egy influenzaszerű betegség gyermekek tucatjait érinti. Több iskolában követelik a szülők és a pedagógusok, hogy a járvány megfékezése érdekében függesszék fel a tanítást. A törvény ugyan lehetőséget ad arra, hogy “a jelentős számú tanulót érintő fertőző betegség esetén” az igazgató oktatási szünetet rendeljen el, azonban mivel hivatalosan nem jelentették be az influenzajárványt, az intézményvezetők bizonytalanok abban, hogy élhetnek-e ezen jogukkal. A helyzet tisztázása érdekében az oktatási miniszter körlevéllel fordul az igazgatókhoz, amelyben arról tájékoztatja őket, hogy az oktatási szünet elrendelésének a tanulók több mint negyven százalékát érintő, orvosilag igazolt fertőző betegség esetén van helye.

- *Rendelkezik-e az oktatási miniszter jogalkotási hatáskörrel?*
- *Értékelje a miniszter eljárásának alkotmányosságát!*

II.3. 2025 novemberében az Országgyűlés lényegében teljesen újraszabályozza az ingatlanadó bevallásának eljárását. Az adóbevallás határidejének közeledtével az adóhivatal ügyfélszolgálatához szünet nélkül érkeznek azok a megkeresések, amelyben a polgárok aziránt érdeklődnek, hogy az új bevallási rend szerint a papíralapú bevallást választók számára a bevallás benyújtására előírt határidő a postára adásra vagy az adóhivatalhoz való beérkezésre vonatkozik-e. A kérdésről a hivatalon belül sincs egyetértés, az ügyfélszolgálati alkalmazottak az érdeklődőknek eltérő válaszokat adnak. A jogszabályi hiányosságot a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője is észleli, ezért úgy dönt, hogy a kérdést normatív utasításban rendezi. Ebben előírja, hogy a bevallási határidő szempontjából a beérkezés időpontja az irányadó, következésképpen mulasztási bírság szabható ki azokra az állampolgárokra, akik a bevallásukat határidőn belül postára adták ugyan, de az a hivatalhoz csak a határidő lejártát követően érkezett be.

- *Váolja fel a jogeset tényállását!*
- *Rendelkezik-e a NAV elnöke jogalkotási hatáskörrel?*
- *Szabályozhatta-e az elnök normatív utasításban az adóbevallási határidő számításának módját?*
- *Rendezhetné-e a bevallási határidő számításával kapcsolatos bizonytalanságot egy pénzügyminiszteri rendelet?*

II.4. A sajtó több ízben is megdöbbenő híradásokat közöl arról, hogy a fiatalok körében robbanásszerűen terjednek bizonyos pszichotróp anyagok, amelyek az utóbbi hetekben több halálesethez is vezettek. A parlamenti többség azonnali reakciót tart szükségesnek, ugyanakkor úgy vélik, nem lenne szerencsés hozzájárulni a nemrég elfogadott büntetőjogi kódex rendelkezéseihez. Végül az Országgyűlés – 136 képviselő szavazatával, 23 ellenszavazat és 2 tartózkodás mellett – határozatot fogad el a Büntető Törvénykönyv kábítószer-fogalmának értelmezéséről, amelyben a kábítószernek körébe sorolja az elmúlt hetekben terjedésnek indult pszichotróp anyagokat is.

- *Foglalja össze a jogeset tényállását!*
- *Eljárásjogi szempontból érvényesen fogadta-e el az Országgyűlés a határozatot?*

- *Értékelje az Országgyűlés által elfogadott határozat tartalmi alkotmányosságát!*
- *Hogyan veszítheti hatályát az Országgyűlés határozata?*

II.5. A 2030-as választásokat követően létrejövő új kormánykoalícióban meghatározó szerepet kap a fiatalok szavazatára építő zöld párt. A zöldpárti képviselők első törvényjavaslatai között a legnagyobb visszhangot az a kezdeményezés váltja ki, amely szerint az önkormányzatok nem szedhetnek építményadót azon lakások után, amelyek energiaellátását a tulajdonos napkollektorral oldja meg. A törvény egyéves alkalmazásának tapasztalatai azt mutatják, hogy egyes önkormányzatok számára az új szabályozás jelentős bevételkiesést okozott, mert területükön az elmúlt évtizedben igen megszorodott a napkollektoros házak száma, olyan új építmények pedig már alig épülnek, amelyek nem használják ki a napenergiát. Az egyik önkormányzat válaszképpen rendeletet alkot, amelyben kimondja, hogy az építményadó mértékét az eddig alkalmazott mérték 50 százalékára csökkenti, de ennek megfizetésére minden építmény tulajdonosa köteles. Az önkormányzati rendeletnek a záró rendelkezései értelmében e szabály a kihirdetését követő napon lép hatályba, de már a kihirdetését megelőző hatodik hónap első napjától kell alkalmazni.

- *Vázzolja fel a jogeset tényállását!*
- *Értékelje az önkormányzati rendelet érvényességét!*
- *Alkotmányossági szempontból hogyan értékelhető a rendelet hatálybaléptetése?*
- *Hol szerepel a jogbiztonság tétele az Alaptörvényben, és a vonatkozó alkotmánybírói gyakorlat figyelembe vételével miért sérülhet a fenti példában?*

II.6. Z. Község Önkormányzatának képviselő-testülete – mivel magasabb szintű jogszabály nem rendelkezett a kérdésről – rendeletet alkotott az aratás időbeni ütemezéséről. Az önkormányzati rendeletet 2016. március 8-án hirdetik ki, és április 15-én lép hatályba. 2016. szeptember 1-jén azonban a vidékfejlesztési miniszter felhatalmazás nélkül rendeletet alkot az aratás időbeni ütemezéséről, amely október 1-jén lép hatályba.

Értékelje érvényességét, hatályosságát és alkalmazhatóságát szempontból a két rendeletet!

II.7. 2028 júliusának végén bejárja Európát a hír, miszerint Rotterdamban meghibásodott az addig biztonságosnak hitt "légbuborék" nevezetű extrém sportjáték, amit augusztusban több hazai zenei és kulturális fesztiválon is üzembe akartak helyezni. Bár szerencsére a külföldi balesetben senki nem szenvedett komolyabb sérülést, a magyar Országgyűlés elhatározta, hogy szabályozza a játék használatának biztonsági feltételeit. Az üzembe helyezéssel és a játék használatával kapcsolatos részletes szabályok megalkotására a parlament a Kormánynak adott felhatalmazást. Az ügy sürgősségére tekintettel a Kormány már a törvény elfogadásának napján teljesítette feladatát, és felhatalmazta az egészségügyi minisztert, hogy állapítsa meg a játékosokra vonatkozó egészségügyi alkalmassági követelményeket, amely feladatnak a miniszter eleget is tett. Mivel a játék üzembe helyezésének kritériumairól a sportminiszter már időközben kiadott egy rendeletet, a Kormány úgy ítélte meg, hogy ezzel a tárgykörrel a rendeletében nem kell foglalkoznia.

- *Vázzolja fel a jogeset tényállását!*
- *Alkothat-e törvényt az Országgyűlés a "légbuborék" sportjáték biztonsági feltételeinek szabályozására?*
- *Jogszerűen alkotta-e meg a Kormány a vonatkozó rendeletet?*
- *Jogszerűen alkotta-e meg az egészségügyi és a sportminiszter a vonatkozó rendeletet?*

II.8. Az online sajtó felkapja a hírt, hogy az egyik jó hírű középiskola tanulói közül sokan tanítás után az iskolától néhány száz méterre működő kocsmában “vezetik le a feszültséget”. Eljárás végül nem indul a kocsmáros ellen, a megkérdezett tanúkkal egybehangzó állítása szerint ugyanis mindig csak üdítőitalal szolgálja ki a gyerekeket. Szülői petíció alapján azonban a Kormány 2018. december 13-án módosítja a kereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről szóló 22/2016. (VI. 4.) Korm. rendeletet, és az eredeti 200 méterről 800 méterre növeli azt a közterületi távolságot, amelyen belül nevelési-oktatási intézmény bejáratától számítva nem lehet szeszes italt kimérni. Az új rendelet 2016. szeptember 1-jén lépett hatályba.

A jogállamiságból fakadó alkotmányossági követelmények alapján értékelje a rendeletet!

II.9. A 2024-es parlamenti választási kampány egyik központi kérdése a nyugdíjak mértéke, amivel kapcsolatban a legnagyobb ellenzéki párt nyugdíjmelés hiányát kifogásolja. A választásokat követően kormányra került ellenzéki párt 2024. június 1-jén el is fogadhatja az Országgyűléssel az öregségi nyugdíjak évközi rendezéséről szóló törvényjavaslatát. A törvényt a Magyar Közlönyben június 4-én hirdetik ki azzal, hogy a megemelt nyugdíjmértékre vonatkozó szabályok 2024. január 1-jén lépnek hatályba.

Értékelje az rendelet hatálybaléptetését!

II.11. A 2026. április végi választások után az új kormány át kívánja alakítani a közigazgatási informatikai képzés és juttatás rendszerét, amelynek keretében megszüntetné a közszolgák otthoni internetezési költségeit fedező internet-utalványozást, ugyanakkor megemelné az informatikai vizsgával rendelkező közszolgák részére juttatott kiegészítő informatikai juttatás aránytalanul alacsonynak tartott mértékét. Választási ígéreteinek megfelelően továbbá június 15-ét az e-közigazgatás napjává kívánja nyilvánítani. A kormány szándékainak megfelelő törvényt az új Országgyűlés rendkívül gyorsan, már 2026 júniusában el is fogadja. A törvény június 14-én kerül kihirdetésre a Magyar Közlönyben. Záró rendelkezései között kimondja: “E törvény a kihirdetése napján lép hatályba, azzal, hogy a kiegészítő juttatás megemelésére vonatkozó rendelkezését már 2026. január 1-jétől alkalmazni kell.”

A hatályba léptető rendelkezésre figyelemmel összhangban van-e a jogállamiság követelményével és az azt érvényesítő garanciális törvényi szabályokkal

- *az internet-utalványozást érintő törvénymódosítás?*
- *a kiegészítő informatikai juttatásra vonatkozó törvénymódosítás?*
- *a június 15-i nap e-közigazgatási nappá nyilvánítása?*

VIZSGAJOGESZET

Ridegvár Önkormányzatának képviselő-testülete 2017. március 1-i ülésén felhatalmazás nélkül fogadja el a települési névhasználatról szóló rendeletének módosítását, amelynek értelmében a település nevét feltüntető domain név (pl. ridegvar.eu) használata az önkormányzat engedélyéhez és díj megfizetéséhez kötött. A jegyző az ülésen tájékoztatja a képviselőket, hogy e tárgykörben nincsen olyan törvényi előírás, ami akadályt jelentene. Mivel a polgármester szerint több cég is szeretne „települési” domain nevet bejegyeztetni, úgy döntenek, hogy gyorsan kell lépni és a rendeletmódosítást a kihirdetés napján hatályba is léptetik. A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium infokommunikációért felelős államtitkára értesül az önkormányzat lépéséről, és az egységes helyi jogalkotás megteremtése érdekében olyan elvi

állásfoglalást ad ki, amely szerint önkormányzat a település nevének domain névként való használata esetén csak előzetes regisztráció írható elő, azt is ingyenesen. A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság elnöke szerint mindez azonban nem elég a helyzet kezelésére, így az elektronikus kereskedelemről szóló törvény felhatalmazása alapján kiadja a települési domain nevek használatáról szóló rendeletét.

- *Jogszerűen alkotta-e meg az önkormányzat a települési névhasználatról szóló rendeletének módosítását?*
- *Hogyan minősíthető alkotmányjogi szempontból az önkormányzati rendeletmódosítás hatályba léptetése?*
- *Hogyan ítéltető meg alkotmányosan az infokommunikációért felelős államtitkár által kiadott elvi állásfoglalás?*
- *Hatályon kívül kell-e helyezni a ridegvári önkormányzatnak a rendeletmódosítást az NMHH elnöke által a tárgykörben kiadott rendelet hatályba lépését követően?*

III. KULCSFOGALMAK

alkotmány • alaptörvény • alkotmányvédelem • alkotmányozás • alkotmánymódosítás • alkotmányosság • jogállamiság • jogbiztonság • jogforrás • egyedi és normatív aktus • jogszabály • jogszabályok hierarchiája • törvény és törvényalkotás • minősített többségű törvényalkotás • sarkalatos törvény • részvételi demokrácia • rendelet és rendeletalkotás • eredeti és származékos jogalkotás • jogalkotásra adott felhatalmazás • végrehajtási jogszabály • szubdelegáció tilalma • jogszabályok érvényessége • kihirdetés • jogszabályok hatálybalépése • kellő felkészülési idő • visszamenőleges hatályú jogalkotás • normavilágosság • jogszabályok hatályon kívül helyezése • jogszabályok hatályvesztése • közjogi szervezetszabályozó eszköz

ÁLLAM ÉS POLGÁR

I. TESZTKÉRDÉSEK

Kijelölt, a vizsga I. részében számon kérhető tananyag

- az előadáson elhangzottak (iránymutatásul lásd a honlapon közzétett előadásvázlatot)
- Magyarország Alaptörvényének D) cikke, G) cikke, XIV. cikke, XXIX. cikke;
- a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény 1-6. §, 8-9. §;
- a nemzetiségi jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 1. §, 11-21. §, 50. §, 53-54. §, 148. § (1), (3)-(6) bekezdés, 1. sz. melléklet;
- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 1. § (1) bekezdés a)-c) pont;
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 1. § (3) bekezdés, 2. § a), b) és f) pont, 32. § (1), (3)-(4) bekezdés, 51. §;
- a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 2. § a)-e) pont, 6. §, 10. § (1)-(3) bekezdés, 12. §, 17. §, 19. §, 45. § (1)-(4) bekezdés;
- az Európa Tanács keretében, 1997. november 6-án kelt, az állampolgárságról szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi III. törvény 3-5. cikk;
- az elméleti részek tekintetében a Tankönyv 8.1 - 8.4. (FIGYELEM! A vonatkozó tankönyvi fejezetek nem a hatályos joganyagra épülnek.)

I.1. Állapítsa meg, hogy melyik állampolgársági jogcímre igazak az alábbi állítások!

e jogcímen volt magyar állampolgárok az államfő mérlegelése alapján szerezhetnek állampolgárságot:	
a magyar állampolgárság megszűnése után a hontalanság elkerülését szolgálja:	
magyar származású személyek állampolgárság-szerzését teszi lehetővé:	
e jogcímen volt magyar állampolgárok a törvényi feltételek teljesítése esetén már alanyi jogon szereznek állampolgárságot:	
a magyar állampolgárság létrejöttének legjellemzőbb jogcíme:	

I.2. Határolja el az állampolgársági kódex nyomán a honosítás és a visszahonosítás intézményét!

I.3. Melyik állampolgársági alapelv érvényesülését szolgálják az alábbi rendelkezések a magyar állampolgársági jogban?

a) Ellenkező bizonyításig magyar állampolgárnak kell tekinteni a Magyarországon talált gyermeket.

b) Születésével a gyermek megszerzi a magyar állampolgárságot, függetlenül attól, hogy az édesapja vagy édesanyja a magyar állampolgár. _____

I.4. Keressen legalább három példát arra, hogy a magyar állampolgársági kódex szándékai ellenére miként fordulhat elő, hogy egy magyar állampolgár hontalanná válik!

I.5. Sorolja be az alábbi állításokat a következő kategóriák (A, B, C, D vagy E) valamelyikébe!

- A: az állítás és az indoklás is igaz, és van köztük ok-okozati összefüggés**
- B: az állítás és az indoklás is igaz, de nincs köztük ok-okozati összefüggés**
- C: az állítás igaz, az indoklás hamis**
- D: az állítás hamis, az indoklás igaz**
- E: mindkettő hamis**

A honosítástól számított tíz év után a hatóság félrevezetésével szerezte állampolgárság nem vonható vissza, mert az állampolgársági törvénynek nincs visszaható hatálya. ____

Magyarország területén születő gyermek születésével magyar állampolgár lesz, ha születésével nem szerezte meg a szülei külföldi állampolgárságát, mert az állampolgársági jogban alapvető elv a hontalanság eseteinek elkerülése. ____

A visszahonosításnak feltétele, hogy az érintett személy visszahonosítása Magyarország közbiztonságát ne sértse, mert utóbb ezen okból az állampolgárság visszavonható. ____

A magyar állampolgársági jog értelmében magyar nyelven egyáltalán nem beszélő személyek is szerezhetnek magyar állampolgárságot, mert a köztársasági elnök bizonyos esetekben felmentést adhat a honosítás meghatározott feltételei alól. ____

A honosítási kérelmet elutasító döntéssel szemben jogorvoslatért a Fővárosi Törvényszékhez lehet fordulni, mert az állampolgársági törvény felsorolja a honosításhoz teljesítendő feltételeket. ____

I.6. Jelölje megfelelően, hogy a rendelkezésre álló információk alapján az adott személy milyen jogcímen lehet a legegyszerűbben magyar állampolgár!

- A: születéssel keletkezik az állampolgárság**
- B: honosítás (alapeset)**
- C: kedvezményes honosítás**
- D: visszaállítás**
- E: egyik sem (nem állnak fenn az állampolgárság keletkezésének és szerzésének feltételei)**

Umberto, az ELTE olasz állampolgárságú összehasonlító irodalom vendégprofesszora egy szemeszterre, aki kiválóan tud magyarul: ____; Giselle, brazil apa és magyar anya Sao Paoloban születő kislánya: ____; Hugó, aki 2015-ben mondott le magyar állampolgárságáról, hogy megszerezhesse a dánit, de kérelmét a dán hatóságok már háromszor elutasították: ____; Elizabeth, 12 éve Győrben praktizáló brit sebész: ____; Thomas, lett állampolgár csecsemő, akit a magyar állampolgár Katalin fogadott örökbe: ____.

I.7. Dezső született magyar állampolgár, míg Márta 2012-ben szerzett magyar állampolgárságot honosítással. 2017-ben kiderül, hogy Márta honosításakor összejátszott Dezsővel a honosításához szükséges okiratok meghamisításában. Megszüntethető-e az állampolgárságuk? Ha igen, milyen jogcímen és miért? Ha nem, miért nem?

Dezső esetében:

Márta esetében:

II. JOGESETEK

II.1. A bolíviai állampolgár K. L. és a hontalan L. W. a területi elvet valló Bolíviában ismerkedtek meg, Kolumbiában kötöttek házasságot, L. W. közös gyermekükkel várandós. A házaspár látogatóba érkezik K. L. távoli rokonaihoz Magyarországra, de mielőtt hazatérhetnének, L. W.-nél komplikációk lépnek fel, és az orvosok azt javasolják, ne üljön repülőre, így Magyarországon hozza világra gyermekét, P.-t. Itt tartózkodása alatt a házaspár annyira megkedveli Magyarországot, hogy a letelepedés lehetőségét fontolgatják.

- *Magyar állampolgár lesz-e P.? Ha igen, miért? Ha nem, milyen jogcímen és milyen feltételekkel szerezheti meg a legegyszerűbben a magyar állampolgárságot?*
- *Hogyan szerezhetnének legkönnyebben magyar állampolgárságot a Magyarországon letelepedni kívánó szülők?*

II.2. Az ecuadori állampolgárságú C. házaspár 1994-ban költözött Győrbe, majd 1999-ben gyermekük született (M. C.), akit az édesanya a győri kórházban hozott világra. (Ecuador a területi elvet követi.) 2005-ben a feleségnek munkát adó cég Szlovákiába települt, ami miatt a családnak ismét költöznie kellett volna. A házaspár időközben azonban elhidegült egymástól, és a férj az újabb költözést már nem vállalta, így csak az anya és – a szülők megegyezése alapján – gyermekük, M. C. települt át a cég új székhelyére, Kassára. 2011-ben azonban az anya váratlan halála miatt M. C. visszaköltözött Győrbe az azóta magyar állampolgárságot szerzett apjához. 2016-ig, az érettségi megszerzéséig M. C. folyamatosan Magyarországon lakott az apjával. 2017 januárjában M. C. honosítási kérelmet nyújtott be, amihez minden kellő iratot csatolt. Kérelmét a köztársasági elnök 2017 márciusában elutasította.

M. C. Öntől kér tanácsot, milyen lehetőségei vannak ebben a helyzetben a magyar állampolgárság megszerzésére. Azonosítsa ezeket, és válassza ki az M. C. számára legkedvezőbb eljárást!

II.3. P. Z. hontalan 2011-ben érkezett Magyarországra közgazdaságtant tanulni, a főiskola elvégzése után Budapesten telepedett le és kezdett dolgozni, majd öt évvel később kérelmezte honosítását. Az állampolgársági eljárás során azonban az eljáró hatóságok elől elhallgatta azt a tényt, hogy éveken ezelőtt HIV-fertőzést állapították meg nála. A magyar állampolgárság megszerzése után három évvel, egy véletlen elszólás folytán a munkahelyén kiderül betegsége: ezek után nemcsak felmondanak neki, hanem az elhallgatott betegség tényéről az érintett hatóságot is tájékoztatják.

Visszavonhatják-e P. Z.-től a magyar állampolgárságot?

II.4. Z. tizenkét éve a svédországi Malmöben él, és lemondott a magyar állampolgárságáról, az 2016. október 1-jén megszűnt. A hón áhított svéd állampolgárságot azonban nem szerezte meg, mivel lopás bűncselekményének elkövetéséért pénzbüntetéssel sújtották 2013-ban.

Sor kerülhet-e Z. magyar állampolgárságának a visszaállítására?

II.5. H. Kinga 1976-ban házasodott össze a svéd állampolgárságú Nils H.-val. Három gyermekük született, Göran 1980-ban, Henryk 1984-ben és Lars 1987-ben. A család sokáig Stockholmban élt, Magyarországra nem jártak haza. H. Kinga több mint tíz évig nem látogatott haza, 1990-ben érkeztek először családotul Magyarországra. H. Kingát 1985-ben elbocsátották a magyar állampolgársági kötelékből, de második

gyermekük megszületésének évében svéd állampolgárságot szerzett. Nils H. váratlanul elhalálozott 2010-ben, ezért H. Kinga úgy döntött, hogy – engedve gyerekkori barátainak, valamint idős édesanyjának – Magyarországra költözik a gyermekeivel és az egyetlen unokájával, Göran fia 3 éves gyermekével, a kis Hendrikával. H. Kinga állampolgársági kérelmet nyújtott be a magyar hatóságokhoz, de az alkotmányos alapismeretekből megbukott a vizsgán.

Mit tanácsolna az asszonynak és családjának, hogyan szerezzenek magyar állampolgárságot?

II.6. Az 1947-ben született, magyar állampolgárságú és Kőszegen lakóhellyel rendelkező Tóth Mátyásnak három lánya született. Mindhárom lány külföldivel házasodott össze, és külföldön élnek. Zsófit 1989 októberében bocsátották el az állampolgársági kötelekből, mivel férjhez ment egy svéd állampolgárhoz. Két gyermekük született. A család jelenleg a svédországi Söderköpingben él, de már csak hárman, mivel Zsófi férje 2014-ben elhunyt. Zsófi húga, Kriszta 1993 novemberében házasodott össze egy ausztrál állampolgárságú férfihoz, elbocsátására 1993 decemberében került sor. A legkisebb testvér, Anna 2013 márciusában mondott le az állampolgárságáról, mivel Chilébe költözött a chilei állampolgárságú házastársához. Az ő magyar állampolgársága 2013 októberében szűnt meg. Tóth Mátyás szívinfarktuson esett át, és folyamatos ápolásra szoruló, ágyban fekvő beteggé vált. Gyermekei úgy döntöttek, hogy Magyarországra költöznek apjuk ápolása érdekében.

- *Hogyan és mikor válhat Zsófi magyar állampolgárrá?*
- *Miként lehet magyar állampolgárrá Zsófi két gyermeke?*
- *Miként és mikor térhet haza Kriszta?*
- *Mit tanácsolna Annának a magyar állampolgárság megszerzését illetően?*

II.7. Tibor 1981-ben született Tiszavasváriban magyar állampolgár szülők gyermekeként. A miskolci egyetemen kötött barátságot Hamiddal, akivel elválaszthatatlanok lettek. Hamid afgán állampolgár az afganisztáni események hatására 2003-ban lemondott afgán állampolgárságáról, és magyar állampolgár szeretett volna lenni. Hamid a kohómérnöki diploma megszerzését követően Magyarországon maradt, mert még az egyetemen megismerkedett a későbbi feleségével, a cseh állampolgárságú Martinával. Mind Hamid, mind pedig felesége féltek az állampolgársági vizsgától, ezért megkérték Tibort és hűgát, Margitot, hogy tegyék le helyettük az állampolgársági vizsgát. Erre 2009-ben került sor, sikeresen le is vizsgáztak, majd Hamid és Martina honosítással magyar állampolgárságot szerzett. Hamid és Martina családja ikrekkel bővült 2016. március 8-án. 2014 októberében azonban egy átfogó hatósági ellenőrzés feltárta a "cserét", és büntetőeljárás indult Tibor, Margit, Hamid és Martina ellen, majd a Miskolci Törvényszék 2016. február 13-án valamennyijüket jogerősen elmarasztalta közokirat-hamisítás bűntettében.

- *Megszüntethető-e Hamid és Martina magyar állampolgársága?*
- *Megfosztható-e magyar állampolgárságától a testvérpár?*
- *Hogyan alakul az ikrek állampolgársága?*

VIZSGAJOGESZET

II.8. Edina Kecskeméten született magyar állampolgár szülők gyermekeként 1997-ben, gyermekora óta sikeres kajakos. Sikerei ellenére a szövetség nem a legerősebb számában nevezte az olimpiai kvalifikációs versenyekre, így lemaradt a 2016-es riói olimpiáról. Edina eltökélt szándéka, hogy induljon a 2020-as tokiói olimpián, azonban a szövetség világhosszá teszi számára, hogy csak az általus

meghatározott versenyszámban indulhat. Vőlegénye, a kenus Borisz horvát állampolgár, így a horvát szakszövetség felajánlja Edinának, hogy szabad kezet kap a versenyzésben, ha horvát színeikben indul. Edina él is a lehetőséggel, 2016 szeptemberében férjével Horvátországba költözik, honosítási kérelmet ad be, lemondása következtében megszűnik a magyar állampolgársága. A horvát állampolgárságot azonban hónapokkal később mégsem sikerül megszereznie. Csalódottságában Borisz is lemond horvát állampolgárságáról, miután 2017 áprilisában mindketten Szolnokra költöztek, hogy inkább magyar színeikben versenyezzenek. Közös gyermekük, Szvetlana születését 2017 nyarának végére várták.

- *Jogszerűen mondott le Edina a magyar állampolgárságáról?*
- *Jellemezze Edina állampolgársági helyzetét 2015 áprilisában! Mit tanácsolna számára, mit tegyen, hogy mielőbb magyar színeikben folytathassa a versenyzést?*
- *Várhatóan hogyan alakul majd Szvetlana állampolgársági helyzete?*
- *Milyen módon válhat Borisz Maric magyar állampolgárrá? Vázzolja fel az állampolgárság-szerzésnek azt a két útját, amelyet Ön a legegyszerűbbnek vél! Indokolja választását!*

III. KULCSFOGALMAK

a nép • a nemzet (politikai ~ kulturális fogalom) • a szuverenitás • az állampolgárság • az állampolgársági alapelvek • a leszármazás elve • a területi elv • a diszkrecionalitás elve • a hontalanság kiküszöbölése • az állampolgársági jog • a magyar állampolgárság keletkezése • a magyar állampolgárság megszerzése • a honosítás és feltételei • a kedvezményes honosítás esetei • az egyszerűsített honosítás • a visszahonosítás • a nyilatkozattétel • a magyar állampolgárság megszűnése • a lemondás • a visszaállítás • az állampolgárság visszavonása • a magyar állampolgárok státuszjogai • a kettős és többes állampolgárság •

a határon túl élő magyarok jogállása • a külföldiek • a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező európai uniós állampolgárok jogállása • a harmadik országbeli állampolgárok jogállása • a bevándorolt • a letelepedett • a menedékjog • a menekült jogállása és a menekültként való elismerés • az oltalmazott • a menedékes • a befogadott • a visszaküldés tilalma (non-refoulement elve)

KÖZVETLEN DEMOKRÁCIA

I. TESZTKÉRDÉSEK

Kijelölt, a vizsga I. részében számon kérhető tananyag

- az **előadáson** elhangzottak (iránymutatásul lásd a honlapon közzétett előadásvázlatot)
- az elméleti részek tekintetében a **tankönyv** 6.1 és 6.2 fejezete (FIGYELEM! A vonatkozó tankönyvi fejezetek nem a hatályos joganyagra épülnek.)
- **Alaptörvény** B cikk (3) és (4) bekezdés, XXIII. cikk (7) bekezdés, 8. cikk, 31. cikk (2) bekezdés.
- a **népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról 2013. évi CCXXXVIII. törvény** 2. § (1), 3. § (1)-(2) bekezdés, 5. §, 9. § (1), 10. § (1)-(2), 11. §, 14. §, 15. §, 20. §, 26. §, 31. §, 32-34. §, 35. § (1) bekezdés., 36. § (2) bekezdés, 39. § (1) bekezdés, 40. § (1) bekezdés, 41. § (1) bekezdés, 53- 54. §, 59-60. §, 67. § (1) bekezdés
- az **Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény** (Abtv.) 33. §
- a **nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény** 148. § (3)-(6) bekezdés
- az **Európai Parlament és a Tanács 211/2011/EU rendelete (2011. február 16.) az európai polgári kezdeményezésről** 2. cikk, 3. cikk, 7. cikk, 9. cikk.

I.1. Határolja el a népszavazás, a népi kezdeményezés és a népi vétó intézményét!

I.2. Húzza alá, hogy a felsoroltak közül ki jogosult fakultatív népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezésre!a Kormány

- az igazságügyi miniszter
- 50.001 választópolgár
- 136 országgyűlési képviselő
- az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága
- a Kúria elnöke
- Ön
- a köztársasági elnök
- a Bélyeggyűjtők Egyesülete
- a Borivók Pártja

I.3. Száz országgyűlési képviselő a következő népszavazási kérdést nyújtja be hitelesítésre a Nemzeti Választási Bizottsághoz: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a bevásárlóközpontok építése előtt kötelező legyen környezeti hatásvizsgálatot végezni?” Hitelesíti-e az NVB a kérdést?

I.4. A Nemzeti Választási Bizottság megállapítása szerint a választópolgárok közül több mint 250 000 fő támogatta aláírásával azt a korábban hitelesített népszavazási kérdést, miszerint „Egyetért-e azzal, hogy az országgyűlési képviselőknek és családtagjainak ne járjon diplomata útlevél?” Mit tehet az Országgyűlés ebben a helyzetben? Van-e bármilyen jogorvoslati döntés az Országgyűlés döntésével szemben?

I.5. Az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel foglaljon állást az alábbi, hitelesítésre benyújtott népszavazási kérdések egyértelműségéről! Indokolja válaszát!

- „Akarja-e Ön, hogy a Paksi Atomerőmű állami tulajdonban maradjon, és a villanyáram hatósági áras termék legyen?”
- “Egyetért-e Ön azzal, hogy az egyes gazdasági társaságok adóterheinek megállapítása során a környezetszennyező tevékenységükre is legyen tekintettel a törvényalkotó?”
- „Egyetért-e Ön azzal, hogy ne lehessen építési engedély nélkül biciklitárolót építeni, és a tilalom ellenére épített tárolókat el kelljen bontani?”
- „Egyetért-e Ön azzal, hogy kevesebb legyen a kutypiszok az utcákon?”
- „Kívánja-e Ön, hogy a törvény szigorúan büntesse a családon belüli erőszakot?”

I.6. Hunyadi Mátyás magyar állampolgár egy olyan civil mozgalmat vezet, amely vissza kívánja állítani a királyságot Magyarországon. Országos népszavazásra szánt kérdést nyújt be hitelesítésre az NVB-hez azzal a tartalommal, hogy Magyarország államformája királyság legyen. Lehet-e akadálya az aláírásgyűjtésnek?

I.7. Érvényes, illetve eredményes-e a népszavazás az alábbi esetekben?

- a) Országos népszavazást tartottak a következő kérdésben: „Egyetért-e Ön azzal, hogy ne épüljön újabb atomerőmű Magyarországon?” A népszavazáson a választópolgárok 41%-a vett részt, az összes választópolgár 1%-a érvénytelen szavazatot adott le; a leadott érvényes szavazatok 75%-a ‘IGEN’ volt.

érvényes

eredményes

- b) Országos népszavazást tartottak a következő kérdésben: „Egyetért-e Ön azzal, hogy ne épüljön vízlépcső a Dunakanyarban?” A népszavazáson a 8 millió választópolgár 60%-a vett részt, a leadott érvényes szavazatok közül 2,5 millió ‘IGEN’ volt.

érvényes

eredményes

- c) Veszprémben benzinkutat szerettek volna létesíteni, ezért ebben a tárgykörben helyi népszavazást tartottak. Az összes helyi választópolgár 27%-a vett részt a voksoláson, 1%-uk érvénytelen szavazata mellett az összes helyi választópolgár 26%-a támogatta a benzinkút megépítését.

érvényes

eredményes

I.8. Igaz vagy hamis az alábbi állítás?

- a) Ha a népszavazáson leadott, érvényes IGEN és NEM szavazatok száma megegyezik, az országos népszavazás érvénytelen. _____
- b) Véleménynyilvánító országos népszavazást kell tartani legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére. _____
- c) A fakultatív népszavazás nem lehet ügydöntő. _____
- d) A kötelezően elrendelendő népszavazás mindig ügydöntő. _____
- e) A Nemzeti Választási Bizottság elutasítja a kérdést, ha ugyanazon tartalmú kérdésben öt éven belül eredményes országos népszavazást tartottak. _____
- f) Az országos népszavazás elrendelésére irányuló állampolgári kezdeményezés esetén két hónapig lehet a szükséges aláírásokat gyűjteni. _____
- g) A helyi népszavazás kizárt tárgykörei azonosak az országos népszavazás kizárt tárgyköreivel. _____
- h) A képviselőtestület mérlegelhet, hogy elrendeli-e a választópolgárok által kezdeményezett helyi népszavazást. _____
- i) Az európai polgári kezdeményezés aláíróinak a tagállamok több mint feléből kell származniuk. _____
- j) Az európai polgári kezdeményezés arra irányul, hogy az Európai Bizottság adott tárgykörben jogalkotási javaslatot terjesszen elő az Európai Unió szervei számára. _____

II. JOGESETEK

II.1. 2028 szeptemberében egy parlamenten kívüli párt (amelyik ugyanakkor a legutóbbi felmérések szerint egyre népszerűbb, és komoly társadalmi támogatottsággal rendelkezik a 30-50 éves korosztály körében) népszavazási kezdeményezést nyújt be hitelesítésre a Nemzeti Választási Bizottsághoz. A kérdés – amelyet a párt köztiszteletben álló elnöke jegyez – arra irányul, hogy a Kormány kezdeményezzen népszavazást a felsőoktatási költségterítés eltörléséről. Az NVB a kérdést hitelesíti, a Kormány ezt követően élénken tiltakozik.

- *Jogszerűen döntött-e a Nemzeti Választási Bizottság?*
- *Döntésével szemben ki milyen jogorvoslati lehetőségekkel élhet?*

II.2. A 2028-as esztendő az alkotmányjogászok szemében a népszavazási kezdeményezések sokasága különbözteti meg a korábbi évektől. A Nemzeti Választási Bizottság ülésein hétről hétre kell olyan népszavazási kérdésekről döntenet, amelyek egyáltalán nem befolyásolják az ország sorsát, jelentős részük kifejezetten komolytalan. A köztársasági elnök aggodalommal tekint a népszavazás intézményének teljes leértékelődésére. A köztársasági elnök kötelességének érzi, hogy egy népszavazási kezdeményezéssel megpróbálja visszaszorítani a komolytalan népszavazási kérdéseket. Ezzel részint jelét adná annak, hogy van helye és értelme a magyar közjogi rendszerben a nép közvetlen hatalomgyakorlásának, részint pedig véget vetne a rendkívül káros folyamatnak. Ezért a köztársasági elnök a következő kérdést nyújtja be hitelesítésre a Nemzeti Választási Bizottsághoz: „Egyetért-e Ön azzal, hogy egy országgyűlési ciklusban háromnál több népszavazás kezdeményezése esetén minden további népszavazás költségeit a kezdeményező személy vagy szervezet viselje?”

Hitelesítheti-e a kérdést a Nemzeti Választási Bizottság?

II.3. A városi kerékpáros közlekedés biztonsága évek óta szüntelen közéleti és politikai viták tárgya. A kérdésben 2020 januárjában közel 300 000 választópolgár kezdeményezésére népszavazást is tartanak, amelyen a választópolgárok 52 százaléka részt vesz, és csupán a szavazók 1 százaléka ad le érvénytelen szavazatot. A kérdésre, miszerint a városi forgalomban való kerékpáros közlekedést kerékpár-jogosítványhoz kell-e kötni, az érvényesen szavazók háromnegyede igennel voksol. A biciklis közlekedés körüli viták azonban a népszavazás után sem jutnak nyugvópontra, 2021 nyarán választópolgárok újabb népszavazási kérdést fogalmaznak meg: *“Egyetért-e Ön azzal, hogy a középiskolában kötelező, vizsgával záruló tárgyként oktassák a kerékpározást?”*

- *Érvényes, illetve eredményes volt-e az első népszavazás?*
- *Hitelesíti-e a Nemzeti Választási Bizottság a második kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ívet?*

II.4. 2018 telén a közúti balesetek száma csaknem duplájára emelkedett az azt megelőző évben nyilvántartott téli balesetek számához képest. Az Aggódó Autósok Egyesülete (AAE) jogalkotói lépéseket sürget, és 2018. április 16-án egy radikális sebesség-csökkentési koncepcióval áll elő. Számos közlekedési szakértő és a Kormány is azon az állásponton van, hogy a közúti közlekedés biztonságának védelme érdekében tett lépések aránytalan költségeket vonnak maguk után (emberi erőforrások, drága technikai berendezések). Az AAE elnöke ezért népszavazás kezdeményezésére szánja el magát, és május 2-án el is juttatják a Nemzeti Választási Bizottsághoz a következő népszavazási kérdést: *“Egyetért-e Ön azzal, hogy a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendeletben szereplő gépkocsikra vonatkozó sebességhatárt minden év november 1-től március 15-ig, általános jelleggel 10 km/H-val csökkentsék?”* A Nemzeti Választási Bizottság május 5-én hitelesíti a kérdést.

Ön a Száguldó Autósok Egyesületének nyújt jogi segítséget ahhoz, hogy a népszavazásra ne kerülhessen sor. Mely szervhez fordulhatnak a panaszosok, és milyen érveket hozhatnak fel ott?

II.5. 2020 januárjában üzemzavar lép fel a paksi atomerőműben, miután az erőmű mellett lévő szabadtéri elektromos kapcsolóállomáson meghibásodik egy megszakító. A védelmi automatikáknak köszönhetően ugyan időben leállt az atomerőmű 4-es blokkja, az elektromos hiba azonban felszítja az atomenergia előállításával kapcsolatos vitákat. A Zöld Béke Mozgalom az erőmű továbbműködtetésének megakadályozása érdekében a következő népszavazási kérdés hitelesítését kéri a Nemzeti Választási Bizottságtól: *“Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés hozzon törvényt az atomenergia-hasznosítás tilalmáról?”*. Számos szakértő nemtetszését fejezi ki a Nemzeti Választási Bizottság január 30-i hitelesítő döntésével szemben. A 2021. augusztus 1-jén lezajlott népszavazáson a választópolgárok 75%-a vett részt, és az érvényesen szavazók 56%-a válaszolt igennel a feltett kérdésre. A korábbi népszavazási döntést rendkívül károsnak minősítő Energiahasználatot Apokalipszis Nélkül Nonprofit Kft. 2024-ben időszerűnek tekinti az atomenergia kérdésének újbóli felvetését. Ezért egyes tagjai március 31-én a következő kérdést nyújtják be hitelesítés céljából az NVB-nek: *“Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt a paksi atomerőmű működésének újbóli engedélyezéséről?”*

- *Jogszerűen hitelesítette-e a Nemzeti Választási Bizottság a Zöld Béke Mozgalom kérdését?*
- *Érvényes, illetve eredményes volt-e a Zöld Béke Mozgalom által kezdeményezett népszavazás?*
- *Hitelesíti-e a Nemzeti Választási Bizottság az Energiahasználatot Apokalipszis Nélkül Nonprofit Kft. által kezdeményezett kérdést?*

II.6. Az egyetemisták ösztöndíjának összege majd egy évtizede stagnál, ezen szeretne javítani a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK), amely egyeztetéseket kezdeményez a kormánnyal a helyzet javításáról. Az egyeztetés végére nyilvánvalóvá válik, hogy a költségvetési megszorítások

egyszerűen nem teszik lehetővé az ösztöndíjak megemelését. A Kormány kilátásba helyezi, hogy amint a hosszú távú gazdasági mutatók ezt lehetővé teszik, orvosolni fogja a problémát. A HÖÖK azonban arra már nem tudja rávenni a Kormányt, hogy kötelezze el magát amellett, hogy amint azt a költségvetés pillanatnyi helyzete megengedi, rögtön megemelje az ösztöndíjakat. A HÖÖK ezért hitelesítés céljából népszavazási kérdést nyújt be az NVB-hez a következők szerint: "Egyetért-e Ön azzal, hogy valamennyi egyetemista ösztöndíját tízezer forinttal emeljék meg?"

Milyen érveket mérlegel, és hogyan dönt végül a Nemzeti Választási Bizottság?

VIZSGAJOGESZET

Egy, a 14-18 év közötti gyermekek körében 2020-ban végzett felmérés kimutatta, hogy a korosztályba tartozó gyermekek 29%-a fogyaszt hetente legalább egyszer élénkítő szereket tartalmazó ún. "energitalt". Orvosok szerint ezek az italok az emberi szervezet természetes szükségleteinél jóval nagyobb koncentrációban tartalmaznak a gyermekek egészséges fejlődésére veszélyes taurint. Egy gyermekvédő civil szervezet szülők bevonásával a következő kérdést szeretné népszavazásra bocsátatni: "Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt a taurin tartalmú italok 18 éven aluliak számára való forgalmazásának betiltásáról?" A Nemzeti Választási Bizottság 2020. február 10-én hitelesíti a kérdést, és megindul az aláírásgyűjtés. Időközben egy nemzetközi kutatócsoport kísérletekkel igazolja a taurin erős neurofiziológiai hatásait, amelynek hatására az Európa Tanács egyezményt fogad el a stimuláló szereket tartalmazó italok gyermekek számára való forgalmazásának tilalmáról. Az egyezményt a magyar Országgyűlés 2020. május 29-én ratifikálja. Ez idő alatt a civil szervezet több mint 205 000 népszavazást támogató aláírást gyűjtöttek össze, ezeket 2020. május 31-én benyújtották az NVB-nek. Az Országgyűlés 2020. június 14-én elrendelte a népszavazást. N. N. szerint azonban az Országgyűlés népszavazást elrendelő határozata jogellenes.

- *Mi az NVB feladata a hozzá benyújtott aláírásokkal kapcsolatban?*
- *Jogszerűen járt el az Országgyűlés?*
- *Mely szervhez fordulhat jogorvoslatért N. N.?*
- *Milyen szempontokat mérlegel, és hogyan dönt a jogorvoslati kérelmet elbíráló szerv?*

III. KULCSFOGALMAK

népszuverenitás • képviseleti és közvetlen hatalomgyakorlás • politikai részvételi jog • a közvetlen demokrácia intézményei • országos és helyi népszavazás • kötelező és fakultatív népszavazás • ügydöntő (és véleménynyilvánító) népszavazás • népszavazási tárgykör • tiltott tárgyak • kezdeményezés • hitelesítés • aláírásgyűjtés • a népszavazás elrendelése • érvényesség • eredményesség • a népszavazás jogkövetkezményei • a népszavazás kötőereje • népi kezdeményezés • népi vétő • európai polgári kezdeményezés • választási szervek • jogorvoslat • bírói jogvédelem